

GRADUAAT IN DE PODIUM- EN EVENTTECHNIEKEN

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL EN AP HOGESCHOOL ANTWERPEN

TOETS NIEUWE OPLEIDING OP MAAT VAN DE EIGEN REGIE •
BEOORDELINGSRAPPORT

24 DECEMBER 2021

Inhoud

1	Abstract	5
2	Rapportage van het onderzoek van de commissie	6
3	Oordeel	19
	Bijlage 1: Administratieve gegevens van de instelling en de opleiding.....	21
	Bijlage 2: Opleidingsspecifieke leerresultaten	22
	Bijlage 3: Samenstelling van de commissie	24
	Bijlage 4: Programma voor de dialoog met de opleiding.....	25
	Bijlage 5: Verantwoording.....	27
	Bijlage 6: Overzicht van het bestudeerde materiaal	28

1 Abstract

Op basis van het gevoerde onderzoek naar de potentiële kwaliteit van de opleiding grauaat in de podium- en eventtechnieken van Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen en Erasmushogeschool Brussel beoordeelt de commissie de potentiële kwaliteit van de nieuwe opleiding als geheel als voldoende. De commissie brengt een positief advies uit aan de NVAO.

De missie is helder: de opleiding wil podium- en eventtechnici opleiden, die de ideeën van een ontwerper technisch kunnen vertalen en uitvoeren in de disciplines beeld en projectie, geluid, belichting en podiummechanica. Daarmee wil deze unieke opleiding een brede groep studenten aantrekken in de technisch-artistieke context die op dit moment niet bij een opleiding op graduaatsniveau terechtkunnen, waaraan wel behoefte is in de kunst- en cultuurhuizen en in de evenementsector.

Na lezing van het dossier van de opleiding heeft de commissie in dialoog met de opleiding een aantal punten onderzocht. De commissie wilde meer weten over het programma, het gehanteerde 'gezelschapsmodel', het werkplekieren, de zelfreflectie en zelfsturing van de student en het belang van coaching en het portfolio daarbij, de begeleiding op maat, de omkadering, de infrastructuur, de communicatie over de opleiding en het betrekken van de eventsector. Verder had ze vooral vragen over de toetsing van kennis, de toetsing van het eindniveau van de student, de zelfevaluatie en peerevaluatie en het behalen van bepaalde attesten binnen de opleiding.

Na haar onderzoek stelt de commissie vast dat de beoogde leerresultaten, het opleidingsprofiel en het onderwijsconcept helder zijn. Het programma heeft een overzichtelijke structuur met drie blokken en een gemeenschappelijke as, met aandacht voor basiskennis van veiligheid en elektriciteit en voor soft skills. Werkplekieren speelt een cruciale rol. Er is een duidelijk beeld van de toekomstige omkadering en van de professionalisering van docenten en de mentoren uit het werkveld. De opleiding zet sterk in op coaching en begeleiding, aansluitend bij de klemtoon op zelfsturing van de student. De materiële voorzieningen zijn zeer geschikt, maar nog gedeeltelijk in voorbereiding en lijken te voldoen. Het toetsbeleid is goed uitgewerkt, hoewel de commissie na haar onderzoek vooral daar nog een werkpunt ziet, naast o.m. de haalbaarheid van de begeleiding van studenten, het betrekken van de eventsector bij de opleiding en een heldere communicatie over de opleiding naar alle stakeholders.

Op basis van haar onderzoek formuleert de commissie de volgende aanbevelingen voor de opleiding:

- de nodige aandacht schenken aan de formele evaluatie van de kennis van de studenten;
- een heldere olijsting maken van de wijze waarop de beoordeling van de student plaatsvindt, zowel tussentijds als op het einde van de opleiding;
- de haalbaarheid van de individuele begeleiding van studenten voor een docent nauwgezet opvolgen door duidelijke grenzen te stellen of andere acties te ondernemen;
- de contacten met het werkveld verbreden in de richting van de evenementensector zoals gepland en uit die sector ook docenten en werkplekken betrekken;
- een haalbaar traject uitwerken voor werkstudenten in tijd en ruimte (met twee locaties);
- de eventuele meerkosten van de opleiding voor studenten haalbaar houden;
- een duidelijk communicatieplan opstellen over de opleiding voor het brede werkveld, kandidaat-studenten en studenten met aandacht voor de brede uitstroommogelijkheden en gekoppeld aan een correct studieadvies

2 Rapportage van het onderzoek van de commissie

Deze rapportage volgt de grote structuur van het dossier: het beoogde eindniveau, de onderwijsleeromgeving en de toetsing van het door de student gerealiseerde eindniveau.

De verdere indeling focust op de deelthema's die in de eerste indrukken van de commissie na lezing van het dossier en de bijlagen naar boven kwamen, zowel de positieve punten als de aandachtspunten en de vragen.

Op de aandachtspunten en vragen is tijdens de gesprekken met de opleiding dieper ingegaan (overzicht gesprekken in bijlage 4). De commissie wilde vooral meer weten over de onderwijsleeromgeving (o.m. het programma, het gezelschapsmodel, het werkplekieren, zelfreflectie en zelfsturing van de student en het belang van coaching en het portfolio daarbij, de begeleiding op maat, de omkadering, de infrastructuur) en over de toetsing (toetsing van kennis, toetsing van het eindniveau van de student, zelfevaluatie en peerevaluatie, behalen van attesten binnen de opleiding ...). Die thema's worden aangegeven in de gehanteerde subtitels.

2.1 Beoogd eindniveau

2.1.1 Missie

De graduaatsopleiding Podium- & Eventtechnieken van AP-EhB wil **podium- en eventtechnici** opleiden, die de ideeën van een ontwerper technisch kunnen vertalen en uitvoeren in de disciplines beeld en projectie, geluid, belichting en podiummechanica.

De commissie vindt het een mooie ambitie en een grote uitdaging dat de opleiding graduaat in de Podium- en Eventtechnieken van AP Hogeschool Antwerpen en Erasmushogeschool Brussel studenten wil aantrekken in de technisch-artistieke context die op dit moment niet bij een opleiding op graduaatsniveau terechtkunnen.

De opleidingsverantwoordelijken geven aan dat ze fier zijn dat ze met de nieuwe opleiding een **missing link** opvullen: er zijn opleidingen op hetzelfde domein in het tso en op het bachelorniveau, maar nog niet op graduaatsniveau, terwijl daar veel vraag naar is in de sector. Ze zijn ook blij met de **samenwerking tussen de twee hogescholen**, die hun knowhow en infrastructuur samenleggen voor de nieuwe opleiding, wat veel enthousiasme bij het personeel genereert. Ook de commissie juicht het toe dat hogescholen samenwerken.

De afgestudeerden zijn **polyvalent** na het eerste deel van hun opleiding en volgen in het tweede deel van hun opleiding een **specialisatie** naar keuze in een van de vier disciplines. In hun discipline kunnen ze een beperkte crew aansturen en het materiaal beheren en onderhouden. De commissie vindt het positief dat de opleiding daarmee tegemoetkomt aan de bestaande noden van het werkveld door op een praktijkgerichte manier en in tandem met het werkveld polyvalente specialisten op te leiden die meteen inzetbaar zijn. Ze stelt vast dat praktijkgerichtheid in de opleiding een evidentie is en een troef.

Wel valt het de commissie op dat er in het rapport vooral veel aandacht is voor het werkveld van de kunst- en cultuursector en **minder aandacht voor de evenementensector en de toeleveringsbedrijven**. De commissie beveelt aan dat de opleiding zich in de verdere uitrol en in de bekendmaking ook explicieter op de evenementensector en de toeleveringsbedrijven zou richten.

De opleiding zet in op een sterke evenwaardigheid van alle betrokkenen en wordt georganiseerd volgens het zogenaamde **gezelschapsmodel**, waarbij studenten eerder als beginnende collega's worden beschouwd (meer daarover onder 2.2.2.). De commissie vindt dat het gezelschapsmodel heel positief en motiverend klinkt.

De commissie waardeert het ook dat er een mogelijkheid is om vanuit de PET-opleiding door te stromen naar een **bacheloropleiding**. Als studenten slagen voor de artistieke toelatingsproef kunnen ze zich inschrijven voor de bacheloropleiding audiovisuele kunsten, afstudeerrichting podiumtechnieken bij het RITCS (EhB). De opleiding wil dit vervolgttraject goed bekendmaken bij kandidaat-studenten voor de graduaatsopleiding en kansen bieden aan de geïnteresseerden om zich op de artistieke toelatingsproef tijdens de opleiding voor te bereiden.

2.1.2 Diversiteit aan instroomprofielen

De commissie vindt het positief dat de opleiding openstaat voor een diverse instroom van studenten. Naast generatiestudenten wil de opleiding ook aan werkstudenten, aan studenten die geen diploma secundair behaald hebben en aan werkzoekenden de kans geven om te studeren en een diploma hoger onderwijs te behalen. Studenten zonder een diploma secundair onderwijs kunnen zich inschrijven als ze slagen in de Vlaanderenbrede toelatingsproef voor de graduaatsopleidingen.

De commissie is benieuwd **hoe de opleiding met de beoogde diverse instroom zal omgaan**. De gesprekspartners geven aan dat ze niemand willen uitsluiten. Ze verwijzen naar de persoonlijke begeleiding van studenten, die zeer intens kan zijn maar wel haalbaar is, zo blijkt uit de Sabbattini-opleiding voor assistent-podiumtechnicus van de VDAB die elk jaar vijftien cursisten opleidt en ook betrokken was in TNO-werkgroep die de nieuwe graduaatsopleiding heeft voorbereid.

Op de vraag of een persoonlijke begeleiding ook mogelijk is voor de beoogde zestig studenten van de nieuwe opleiding, wordt aangegeven dat niet elke student een diepgaande individuele begeleiding nodig heeft. Voor degenen die dit wel nodig hebben, vraagt het in het begin veel tijd, maar het levert resultaat op: studenten leren steeds zelfstandiger nadenken over hun vorderingen, hun interesses, hun werkpunten en hun toekomst. De Erasmushogeschool Brussel geeft aan al veel ervaring te hebben met coaching en weet hoe die binnen de haalbare perken te houden, zo blijkt uit de gesprekken. De docenten stellen duidelijke grenzen aan de coaching om de werkdruk te beheersen en worden daarover ook geregeld bevraagd tijdens de cyclus van kwaliteitszorg. Het leeftijdsverschil tussen studenten en hun verschillende situaties (generatiestudent of werkstudent) vormen ook een voordeel voor iedereen: met hun eigen sterkten kunnen ze de anderen stimuleren. Bovendien zijn er lessen getrokken uit het sterker inzetten van afstandsonderwijs en het blended onderwijs tijdens de coronapandemie, die ook in de toekomst sterker kunnen worden ingezet en de werkdruk beheersbaar houden.

2.1.3 Beoogde leerresultaten

De DLR's van de nieuwe opleiding zijn afgestemd op het **niveau 5** van de Vlaamse Kwalificatiestructuur, zo blijkt uit het dossier. De opleiding heeft ook eigen OLR's geformuleerd (zie bijlage 2). Tijdens de gesprekken wordt aangegeven dat de opleiding vooral ook inspiratie vond bij de Europese ESCO-competenties voor de technische profielen in de podium- en eventsector op het niveau van operator (niveau 5). De OLR's zijn ruim afgetoetst bij het werkveld, sectororganisaties, verwante opleidingen en internationale experts. Ze worden verder vertaald naar toetsbare leerdoelen op basis van Europese onderzoeksprojecten die op dit terrein al werk hebben geleverd, zo wordt aangegeven.

De commissie waardeert de samenwerking in de voorbereiding van deze opleiding met andere hogescholen, met kunst- en cultuurhuizen, mensen uit de eventsector en sectororganisaties. Het dossier geeft een heldere uitleg over de rol van de **opleidingscommissie en de werkveldcommissie**, die blijkbaar hun rol zeer sterk hebben gespeeld bij de ontwikkeling van de leerresultaten en het programma.

In het panel met de studenten blijkt dat studenten of afgestudeerden van Sabbattini interesse hebben om de graduaatsopleiding te volgen om dieper op de inhoud in te gaan in het

polyvalente deel en nadien in een van de vier studierichtingen. Ze wensen hun kennis dieper te verankeren en kijken uit naar een verkort traject voor alumni van Sabbattini om meer kansen te hebben op de arbeidsmarkt.

De commissie wil graag weten van het panel uit het werkveld waarom een werkgever uit de sector zou kiezen voor studenten van deze opleiding en niet van de **Sabbattini-opleiding**. De antwoorden liggen in dezelfde lijn als die van de studenten. Aangegeven wordt dat de profielen qua attitudes overeenkomen, maar dat de technische kennis en de vaardigheden bij de graduaatsopleiding op een hoger niveau staan. De combinatie van een polyvalente basis met een specialisatie in licht, beeld, geluid of mechanica is uniek en zal veel interesse wekken, zo verwachten de gesprekspartners. Bovendien krijgen studenten de kans om in hun specialisatie nog verder te gaan in bepaalde deelthema's. Het programma is diepgaander en sterker onderbouwd. Eventueel doorgroeien bij een bedrijf wordt ook makkelijker.

Tijdens het gesprek met het werkveld, vooral gesprekspartners uit de kunst- en cultuursector, blijkt evenwel dat de aanwezigen niet altijd goed op de hoogte zijn van het profiel van de opleiding en het te behalen eindniveau. Moeten de studenten bv. berekeningen kunnen maken om een podium te bouwen of die berekeningen enkel kunnen lezen en interpreteren? De commissie stelt vast dat er nog een hele weg te gaan is in het goed informeren van het ruime werkveld en adviseert de opleiding om dit aan te pakken.

2.2 Onderwijsleeromgeving

2.2.1 Inhoud en vormgeving van het programma

Het programma dekt de beoogde OLR's en leerdoelen af, zo blijkt uit de **opleidingsmatrix**. Er worden heel wat verschillende vooral **praktijkgerichte en activerende werkvormen** toegepast, waarvan het aandeel in de loop van het programma verandert. Er wordt gekozen voor realistisch en praktisch leermateriaal, waaronder digitale leerpaden via het digitaal platform van de Erasmushogeschool Brussel.

De commissie stelt vast dat het **programma** een duidelijke en overzichtelijke structuur heeft, met drie blokken en een gemeenschappelijke as. Er is aandacht voor basiskennis van veiligheid en elektriciteit en voor soft skills. Het modeltraject telt 120 studiepunten en wordt overdag georganiseerd. De commissie waardeert de keuze in het programma voor jaaropleidingsonderdelen, die meer vrijheid en minder tijdsdruk genereren in de flexibele artistieke context.

Om een nog duidelijker beeld van het programma te krijgen, vraagt de commissie aan de docenten om te schetsen hoe een student het programma doorloopt van begin tot einde. De gesprekspartners geven aan dat ze geen toegangsproeven mogen organiseren, maar wel voorgesprekken houden met kandidaat-studenten, zoals in de Sabbattini-opleiding van de VDAB en in de bacheloropleidingen. Daarmee worden goede resultaten geboekt: kandidaten kunnen nadien beslissen of ze al dan niet in het aanbod passen en eventueel voor een andere opleiding kiezen. Het begin van de opleiding bestaat uit twee polyvalente blokken (één on campus en één op de werkplek) van elk tien tot twaalf weken. Pas vanaf het derde blok kiezen studenten voor één van de vier afstudeerrichtingen. Daarbinnen kunnen ze nog een focus leggen op een bepaald deelaspect, bv. Technologie, dat dan ook in het werkplekleren ruimschoots aan bod zal komen.

2.2.2 Gezelschapsmodel

De commissie waardeert de **didactische uitgangspunten** voor de onderwijsleeromgeving, die in lijn liggen met de missie. De nadruk ligt op een toenemende zelfsturing van studenten en een aangepaste coaching door docenten, met als basisprincipe 'leren door te doen', wat volgens de commissie bij PET-studenten goed kan werken. De studenten in het panel uit

andere graduaatsopleidingen en uit de Sabbattini-opleiding bevestigen dat: ze waarderen de focus op het praktijkgerichte van hun opleidingen heel sterk.

Vanuit een coachende benadering wil de opleiding met het **gezelschapsmodel** de persoonlijke groei en talentontwikkeling van studenten stimuleren. De commissie wil graag weten hoe het gezelschapsmodel er in de praktijk zal uitzien.

Tijdens het gesprek met de docenten wordt dit benoemd als een inspirerende en stimulerende praktijk van zelfreflectie en zelfevaluatie. Er is weinig afstand tussen docenten en studenten. Er is geen drempel om vragen te stellen of feedback te geven. Docent en student geven allebei quoteringen voor bepaalde opdrachten. Studenten quoteren ook elkaar (zie ook 2.3.5).

Met het gezelschapsmodel worden studenten voorbereid om na het polyvalente eerste deel van het programma onder begeleiding in het werkveld aan de slag te gaan, in de omgang met artiesten en met de hiërarchie in een gezelschap. Een schools model zou een slechtere voorbereiding vormen, zo wordt aangegeven.

Het gezelschapsmodel is ook een antwoord op de vraag van werkgevers, die attitudes meer prioritair vinden dan technische kennis. Een simulatie maken van de werksituatie via het gezelschapsmodel sluit mooi aan bij die vraag.

Vertrekken vanuit de praktijk naar de theorie, wat ook essentieel is in het gezelschapsmodel, geeft studenten bovendien de context om de theorie te begrijpen.

2.2.3 Werkplekleren

De commissie vindt het positief dat gekozen wordt voor een groot pakket **werkplekleren** volgens een gefaseerd pad van eenvoudige naar complexe realistische werksituaties. De mentor van de organisatie waar de student kan werkplekleren is de spil van de begeleiding.

De commissie is benieuwd **welk profiel de opleiding voor de mentor** voor ogen heeft. De verantwoordelijken geven aan dat zijn vakkennis en het enthousiasme om die kennis over te dragen cruciaal zijn.

Er wachten de opleiding inzake werkplekleren evenwel nog heel wat **uitdagingen**, zo blijkt. De verantwoordelijken geven aan dat ze de minds in bedrijven en gezelschappen moeten bijsturen om de verwachtingen scherp te stellen. Bij werkplekleren gaat het niet, zoals bij stages in de bachelor, om de in de opleiding verworven vaardigheden en competenties in te oefenen, maar wel om studenten op de werkvloer nieuwe vaardigheden en competenties te laten verwerven. Een andere uitdaging vormt de individuele coaching van de student vanuit de opleiding en het werkveld, waarvoor de professionalisering zeer goed opgevolgd moet worden, ook door de algemene diensten.

De commissie is benieuwd hoe de **mentoren door de opleiding voorbereid en begeleid** zullen worden. De verantwoordelijken geven aan dat er vanuit de opleiding onder meer ondersteuning zal zijn bij coachend werken.

Tijdens het vrij inloophmoment wordt er ook op gewezen dat de initiatiefnemers van de nieuwe opleiding deelnemen aan **Vlaamse en Europese projecten** op dit terrein. Desgevraagd geven ze aan dat ze garanderen dat de expertise van deze projecten in de nieuwe opleiding doordringt door van elke groep docenten die bij de voorbereiding van de nieuwe opleiding betrokken is, een paar mensen te laten meedraaien in de projecten. Er wordt verwezen naar het project Mentorenopleiding in het Voorsprongfonds van de Vlaamse overheid, dat verbreed zal worden in de Vlaamse hogescholen. Men zal hiernaast binnen een ESF-project "Duaal leren voor diverse doelgroepen" een leerplatform ontwikkelen, waarin de mentor naar leermodules van de opleiding kan teruggrijpen om indien nodig extra uitleg te geven aan

de student. Bovendien wil men een lerend netwerk oprichten dat de begeleiders op de werkplek en in de hogeschool verenigt en waarin didactische professionalisering en intervisie centraal staan (zie 2.2.4). De commissie vindt dit een interessante piste.

De commissie wil tijdens het gesprek met **het werkveld** graag vernemen hoe zij tegenover het werkpleklers staan en hoe ze de begeleiding zien van de student. Ze geven aan dat het belangrijk is dat studenten in het begin van het werkpleklers met de voetjes op de grond staan en leren dat bv. Het lossen en laden van een vrachtwagen ook tot het takenpakket van technici behoort. Een werkattitude is even belangrijk als de bereidheid om te leren, zo wordt aangegeven. De commissie is het hiermee helemaal eens. Het werkveld geeft ook aan dat de periode van werkpleklers lang genoeg moet zijn om minstens een volledige cyclus van een productie mee te volgen. Ze zouden het ook interessant vinden dat de student al in de voorbereidende fase van een productie betrokken wordt bij discussies en berekeningen. Het valt de commissie tijdens dit gesprek evenwel op dat de meeste aanwezigen in dit panel niet betrokken waren bij de voorbereiding van de opleiding en geen duidelijk beeld hebben van wat van de werkplek wordt verwacht.

De gesprekspartners van het werkveld rekenen dan ook op een nauwe samenwerking tussen de sector en de hogescholen en een goede voorbereiding van de mentoren op hun taak. Ze benadrukken dat het begeleiden van een student inspanningen vraagt en dat ze zelf ook voordelen willen halen uit de samenwerking, bv. Dat hun eigen technisch personeel er in het kader van levenslang leren ook iets van kan opsteken. De opleiding kan ook worden ingezet in het systeem waarbij een werkgever van mentoren korting krijgt op de RSZ, zo wordt gezegd.

De commissie is benieuwd of de opleiding **de nodige geschikte werkplekken voor werkpleklers** zal vinden. Uit ervaringen met de Sabbattini-opleiding blijkt dat in kunst- en cultuurhuizen het aantal te begeleiden studenten zeer beperkt is, terwijl de nieuwe opleiding mikt op een instroom van zestig studenten per jaar (en dus in totaal 120 vanaf het tweede jaar). De verantwoordelijken geven aan dat ze geen duidelijk cijfer kunnen vooropstellen, maar dat er zeker een grote nood is die nu vaak door vrijwilligers wordt ingevuld. De sector moet ervoor zorgen dat die plaatsen er komen. Studenten zullen dan zelf hun werkplek vinden. De opleiding wil wel sterk promotie voeren voor de opleiding en zowel de sector als studenten daarover informeren, wat de commissie ondersteunt. Ze geloven erin dat ze een structurele samenwerking met de sector kunnen opbouwen.

In een bijlage bij het dossier leert de commissie dat bij de voorbereiding van het programma mensen uit de kunst- en cultuursector, sectororganisaties en mensen werkzaam voor toeleveringsbedrijven betrokken waren. Bij interessante contacten voor de verdere uitrol van de opleiding – en dus voor het werkpleklers – worden evenwel **vooral kunst- en cultuurhuizen** genoemd. De verantwoordelijken geven aan dat de initiatiefnemers van de opleiding kunstopleidingen zijn, maar dat de opleiding ruimer toegang wil geven tot allerlei evenementen met een creatieve onderbouw, zoals ook grondig beschreven in de macrodoelmatigheidsstudie. De commissie adviseert om ook de toeleveringsbedrijven (licht, geluid, video, set ...) sterker te betrekken bij de uitrol van de opleiding, bv. Voor werkpleklers. Dat levert bovendien meer kansen op voor de beoogde zestig studenten per jaar om na de opleiding vlot aan de slag te gaan.

De binding met het brede werkveld komt ook in het inloopgesprek aan het einde van het bezoek nog aan bod. De commissie is benieuwd om te vernemen hoe die binding in de toekomst bestendig zal worden. De verantwoordelijken geven aan dat de stakeholders op regelmatige basis zijn uitgenodigd voor overleg. In de werkveldcommissie wordt er van gedachten gewisseld met werkveldvertegenwoordigers uit kunst en cultuur en de eventsector en met vertegenwoordigers van sectororganisaties waaronder de Belgian Event Supplier Association (BESA). Covid-19 is evenwel de spelbreker. Men is nu op zoek naar een manier om die contacten te versterken en een grotere betrokkenheid te creëren vanuit de eventsector in het verdere voorbereidende traject en de uitrol van de opleiding, waarbij de bereidheid

wordt aangegeven om waar nodig bijstellingen te doen. Men wil de contacten met de brede sector ook versterken via het netwerk dat de coördinator werkpleklers van de opleiding zal uitbouwen.

2.2.4 Personeel

De commissie heeft de indruk dat het **organigram** goed ontworpen is. Ze waardeert de sterke rol van de vakhoofden, die verantwoordelijk zijn voor een van de vier afstudeerrichtingen en relatief weinig studenten onder zich hebben. Zij vormen een onderwijsinhoudelijke ondersteuning voor het opleidingshoofd. De verdeling van taken en verantwoordelijkheden van elk soort personeelslid is duidelijk bepaald.

De commissie waardeert ook de geplande samenstelling van het **opleidingsteam**, met een vaste crew van kerndocenten aangevuld met gespecialiseerde gastdocenten. Zij zullen worden begeleid door de kerndocenten om hun inhoudelijke verhaal te vertellen aan de graduaatsstudenten, zo wordt aangegeven in de gesprekken.

De commissie wil graag weten hoe de **omkadering** van de nieuwe opleiding is bepaald, rekening houdend met de verschillende afstudeerrichtingen. Aangegeven wordt dat hiervoor de interne procedure van de Erasmushogeschool Brussel is gevolgd, die afhankelijk van de aard en het ontwerp van de opleiding een vast percentage bepaalt voor de leiding van een opleiding, de werkplekbegeleiding enz. Het huidige budgettaire plaatje is vrij hoog, vandaar dat de opleiding mikt op een vrij grote groep van zestig studenten.

Tijdens het afrondend inloopmoment komt de opleiding zelf nog op dit thema terug. Ze wil voor het invullen van de omkadering ook gebruikmaken van **projectmiddelen**, steunend op de expertise van het Kenniscentrum Podiumtechnieken van de opleiding Podiumtechnieken van het RITCS (Erasmushogeschool Brussel), o.m. een gedetailleerd Europees curriculum voor de geluidsspecialist-operator op niveau 5 in het Erasmus+ project European Sound Specialist Education and Curriculum Exchange (ESSENCE), het Project Partial Certification in the Vocational Field of Event Technicians (PACE-VET) dat werkt aan de meer technische kant van een levenslang portfolio en het Voorsprongfonds Portfoliobased learning & assessment van de Vlaamse overheid.

De commissie moedigt de verdere transfer van deze knowhow naar de opleiding aan.

Tijdens het gesprek geven de verantwoordelijken van de opleiding aan dat het een uitdaging zal zijn om het **juiste personeel te vinden**, nu de sector wegens de pandemie totaal ontregeld is. Ze gaan vooral op zoek bij docenten in de betrokken bachelor- en tso opleiding, die tijdens de voorbereiding actief waren in focusgroepen uit opleidingen en uit het werkveld. De beide instellingen hebben bovendien een groot netwerk waaronder ook interessante profielen van gastdocenten, die hun steentje aan de opleiding zullen willen bijdragen, vaak met een kort engagement over een specifiek onderwerp. De verantwoordelijken hebben er vertrouwen in dat ze ondanks alles in de sector geschikte mensen zullen vinden die een onderwijsopdracht willen aannemen.

De commissie kan dit na het gesprek met potentiële docenten beamen. De docenten benadrukken dat het sleutelwoord passie is, voor elke docent in elke richting, continu. Het komt er voor hen op aan studenten te triggeren door in te spelen op hun interesse en er mee voor te zorgen dat ze hun leerdoelen behalen. In het gezelschapsmodel zal de sturing worden doorgetrokken worden in het volledige traject. De commissie stelt vast dat de docenten zeer gedreven mensen zijn met de juiste achtergrond en veel onderwijservaring, die goed op hun plaats zouden zijn in het team van de gedreven en deskundige opleidingscoördinator. De commissie stelt vast dat ze als docent bij Sabbattini, in het secundair technisch onderwijs of in de bacheloropleiding zeer veel ervaring hebben verworven met lesgeven in podium- en eventtechnieken op niveau 4 of niveau 6.

De commissie wil graag weten hoe gewerkt zal worden aan de professionalisering van de docenten en de gastdocenten inzake didactische competenties, onderwijs en toetsing op **niveau 5**. De gesprekspartners geven aan dat het lerend netwerk en de kerndocenten daarin cruciaal zullen zijn. De commissie ondersteunt de opleiding in het uitbouwen van een lerend netwerk op niveau 5, via intervisie en langs digitale weg.

De commissie is benieuwd of docenten niet alleen scholing **krijgen als lesgever, maar ook als coach**. Er wordt aangegeven dat de opleiding daarvoor zal gebruikmaken van een bestaand pakket voor mensen op de werkplek van het Sociaal fonds voor de Podiumkunsten, dat zal worden uitgebreid door de hogescholen. Hiernaast biedt EhB coachingstraining (basis en verdiepend) aan o.a. docenten aan.

Aangezien het dossier in zijn geheel vooral aandacht heeft voor de sector van kunst en cultuur, geeft de commissie als aandachtspunt voor de omkadering mee dat het goed is ook **docenten uit de evenementensector** bij de opleiding te betrekken.

De commissie stelt de vraag hoe de opleiding zal omgaan met de problematiek van **seksueel grensoverschrijdend gedrag**, dat in de sector een hot item is. Aangegeven wordt dat er een eigen gedragscode met stappenplan is ontwikkeld, de vertrouwenspersonen zijn gesensibiliseerd, het aantal vertrouwenspersonen is toegenomen, docenten krijgen hierover een opleiding, studenten hebben hierover geregeld overleg.

2.2.5 Materiële voorzieningen

De commissie stelt vast dat de opleiding uit haar onderwijsconcept **vier richtinggevende uitgangspunten** afleidt voor de materiële voorzieningen: veiligheid op de werkplek, geïntegreerd aanreiken van theorie en praktijk, de installatie van dedicated rooms die verschillende trainingsmethoden ondersteunen, meer mogelijkheden voor digitaal oefenen en experimenteren.

De commissie heeft op basis van het dossier de indruk dat de **materiële voorzieningen** een sterk punt vormen van de opleiding, met campussen waar de nodige infrastructuur en lesaccomodatie aanwezig zijn. Ook de infrastructuur en de veiligheidsfaciliteiten van het Veiligheidsinstituut van AP (vroeger Provinciaal Veiligheidsinstituut) zijn beschikbaar voor de opleiding.

De commissie wil graag weten of de studenten hun opleiding volgen **in Antwerpen en/of in Brussel**. De verantwoordelijken in het panel geven aan dat dit voor het polyvalente deel nog niet duidelijk is, dat het een mix van beide wordt en dat studenten mobiel moeten zijn, net zoals in hun toekomstige beroep. De afstudeerrichtingen Beeld en Projectie en Belichting vinden plaats op de campussen van het RITCS; de afstudeerrichtingen Geluid en Podiummechanica op campus deSingel.

De commissie vraagt zich evenwel af of er **voldoende aangepaste infrastructuur** is voor zestig en vanaf het tweede jaar mogelijk 120 studenten. Ze is benieuwd of er met de andere opleidingen afspraken zijn gemaakt over het gebruik van de beschikbare ruimten. De opleidingscoördinator geeft tijdens de gesprekken aan dat de helft van de studenten zal aanwezig zijn op de hogeschool terwijl de andere helft bezig is op de werkplek. Na zes maanden is er verder nog een opsplitsing per specialisatie. Er is overigens veel ruimte beschikbaar en er zal een nieuwe planningstool worden gebruikt waardoor het gebruik van elke ruimte nog kan worden geoptimaliseerd, zo wordt gezegd.

Wegens de plotse verheviging van de coronapandemie werd op het laatste moment gekozen voor een online visitatie. De commissie vindt het evenwel aangewezen om op een later tijdstip de infrastructuur in beide hogescholen te gaan bekijken met een beperkte delegatie van de commissie (voorzitter en procesbegeleider van de NVAO).

Deze afvaardiging stelt vast dat er op beide locaties een mooi aanbod is van ruimten die geschikt zijn voor een praktijkopleiding in geluid, belichting, beeld en podiummechanica. De infrastructuur beantwoordt aan de vier bovenvermelde uitgangspunten.

Dat is in het bijzonder het geval in deSingel met zijn vele concert- en theaterzalen. De commissie constateert dat er in die ruimten trussstructuren aanwezig zijn, dat men kan werken op hoogte, dat er hedendaagse licht- en geluidsapparatuur aanwezig is enz

Dat studenten deze ruimten kunnen gebruiken is evenwel minder evident in perioden waarin er veel voorstellingen met publiek gepland staan, omdat niet elk gezelschap bereid is om een groep studenten toe te laten in een zaal waar alles in gereedheid wordt gebracht voor een opvoering of concert. De commissie verneemt dat daarnaast nog andere partijen de zaal willen gebruiken: artiesten in opleiding, studenten conservatorium en andere opleidingen (Sabbattini). Dat maakt het niet evident om op gestelde tijden over de locaties te beschikken. Ze steunt de opleiding dan ook voluit in haar plannen om het gebruik van de ruimten te optimaliseren met de bovenvermelde planningstool.

In het RITCS zijn er duidelijk minder ruimten, terwijl er ook veel opleidingen van deze ruimten gebruikmaken. De commissie kan niet goed oordelen in welke mate de andere campussen (Bottelarij en campus Kaai) hier een oplossing kunnen bieden omdat deze campussen niet aan bod komen tijdens het locatiebezoek. Ook hier wordt het dus een hele uitdaging om met een planningstool alle opleidingen de kans te geven om van de meest geschikte lokalen gebruik te maken. Eventueel zullen hierbij ook externe locaties worden ingeschakeld, waarmee de instelling goede banden heeft (bijvoorbeeld de Ancienne Belgique).

Het mogelijke ruimtetekort zou ook opgelost kunnen worden door de geplande verbouwing en nieuwbouw op de campus Kaai. Op de plannen die de commissie kon inkijken, houdt men ook rekening met de komende graduaatsopleiding podium- en eventtechnieken. De commissie heeft er dan ook alle vertrouwen in dat de opleiding als ze start over bijna twee jaar over de nodige aangepaste infrastructuur zal beschikken.

De commissie is benieuwd of studenten ook thuis of op andere locaties kunnen oefenen, bijvoorbeeld met gespecialiseerde IT-apparatuur en of daaraan **kosten zijn verbonden voor de student**. Aangegeven wordt dat er nog geen kostenplaatje gemaakt is, maar dat het de bedoeling is de financiële drempel voor de student zo laag mogelijk te houden omwille van de sociale mobiliteit. Ook voor eventuele andere kosten zal er een plafond worden ingevoerd, naar het voorbeeld van andere opleidingen aan het RITCS. Bovendien is vanuit STUVO de financiële ondersteuning voor graduaatsopleidingen opgeschroefd. De commissie benadrukt dat de betaalbaarheid voor de student alleszins in rekening gebracht moet worden.

2.2.6 Begeleiding op maat

De commissie vindt het positief dat de opleiding een **oriënterende instaptoets** organiseert (onder meer over taalvaardigheid en soft skills), die inzicht geeft in de beginsituatie van studenten, de nood aan doorverwijzing naar bepaalde modules en naar mogelijke begeleiding. Ze adviseert om altijd de nodige zorg aan de dag te leggen om kandidaat-studenten correct te informeren en te adviseren.

De commissie waardeert dat er in een **ruime individuele begeleiding van de studenten** is voorzien, onder meer vakinhoudelijk en naar studiemethode en studievaardigheden. De in het panel aanwezige graduaatsstudenten uit andere opleidingen geven aan dat de docenten zeer toegankelijk zijn en de studenten goed begeleiden. Er wordt snel ingespeeld op vragen en er wordt toekomstgerichte feedback gegeven. De studenten kregen bij het begin van de studie ook de nodige informatie over de opleiding en de mogelijkheden van begeleiding. Voor het werkplekleren is er een coach in de hogeschool waarbij de studenten altijd met vragen terecht kunnen.

De commissie is van mening dat er grenzen zijn aan de individuele begeleiding op graduaatsniveau en adviseert om de begeleiding voor docenten haalbaar te houden door die duidelijk af te bakenen of haalbare keuzes te maken.

Centraal in de begeleiding van elke student staat het **e-portfolio**, waarin alle betrokkenen de vorderingen van de student systematisch en permanent kunnen opvolgen en documenteren. Desgevraagd geven de gesprekspartners aan dat het portfolio automatisch een knipperlicht vormt als het niet goed gaat met de student. Ze hebben hierin een bijzondere ervaring omdat ze ter zake een project hebben uitgewerkt voor de Vlaamse overheid over de zelfanalyse van de student en het assessment van de begeleider, en hoe daarop gestuurd kan worden als ze een verschillende perceptie hebben.

Wie werkt in de sector of al een opleiding in de sector heeft gevolgd, kan een aangepast programma krijgen met vrijstellingen via **EVC of EVK**. De opleiding kiest voor een beperkte volgtijdelijkheid om vlot in te spelen op de beschikbaarheden van de werkstudenten. Deze studenten kunnen hun werkplekieren op de eigen werkplek doen, voor zover aan de criteria van de Werkplekscan van de opleiding is voldaan. Op middellange termijn denkt men ook aan aparte trajecten voor werkstudenten, wat tijdens de gesprekken als een uitdaging wordt benoemd en waarvoor men nadenkt over pilootprojecten. De commissie adviseert om die weg zeker in te slaan.

De commissie is benieuwd om te weten hoe studenten in **februari** kunnen instromen, rekening houdend met de volgtijdelijkheid. Verwezen wordt naar de individuele begeleiding waarmee men ervaring heeft bij Sabbattini, waar er soms bijna een één-op-één-relatie is met de student.

De commissie stelt ook vast dat de nadruk in de opleiding ligt op **zelfsturing** van de student. Niet elke student is daar evenwel sterk in. De gesprekspartners geven aan dat omgaan met zelfsturing voor veel studenten heel intensief is in het begin, maar na verloop van tijd vanzelf gaat. Studenten leren zelf reflecteren en worden stap voor stap meer autonoom, terwijl de begeleiding en coaching stelselmatig afnemen. Als de studenten afstuderen, moeten ze zelfstandig geworden zijn. Ook de medestudenten met andere achtergrond en leeftijd vormen een stimulerende omgeving om dat te bereiken.

Het valt de commissie op dat in het panel studenten niemand fungeert als **studentenvertegenwoordiger** en dat dit ook niet in de gesprekken aan bod komt. De opleidingsverantwoordelijke geeft aan dat er door de keuze voor het gezelschapsmodel continu overleg is met de studenten. In alle vakken sturen studenten een stuk mee.

2.3 Toetsing van het gerealiseerd eindniveau

2.3.1 Toetsbeleid

De commissie vindt dat een **helder toetsbeleid** is uitgewerkt. De toetsen zijn zeer praktijkgericht en worden tijdens de opleiding in toenemende mate complexer.

De commissie stelt vast dat er **weinig 'klassieke' examens** zijn. Er is veel aandacht voor het individuele traject en de individuele interesses van de student, die ook gepersonaliseerde leerdoelen opneemt in zijn portfolio. Vaak gaat het om gedragsobservatie met feedback, waarbij onderliggend kennis en attitudes worden getoetst.

De commissie wil graag meer weten over **gedragsobservatie**. Uit het gesprek met de docenten blijkt dat het gaat om observatie van opdrachten bij de simulatie van authentieke situaties. De evaluatie gebeurt aan de hand van formulieren waarop de verworven competenties worden aangevinkt. Daarbij is veiligheid op het werk een constant aandachtspunt. Als het om een groepsopdracht gaat, wordt bewaakt dat alle deelnemende

studenten alle competenties kunnen tonen. De docenten geven aan dat ze als coach ervaring hebben om dit heel gericht te doen en componenten en regels die altijd in de praktijk terugkomen, in de lijst van de gedragsobservatie op te nemen.

De studenten en alumni in het panel geven vanuit hun ervaring aan dat evaluatie via observatie van gedrag van belang is. Zo wordt het duidelijk dat je het doel bereikt om je taken als podiumtechniker op te nemen en vanuit verschillende schakels met de ploeg een productie te laten draaien. Ze vinden het goed dat dit in de praktijk wordt geanalyseerd, met de nodige aandacht voor communicatie, probleemoplossend denken en informatie opzoeken als je iets niet weet.

De commissie stelt vast dat de toetsing alle leerdoelen toetst. De **validiteit van de toetsen** wordt opgevolgd aan de hand van de opleidingsmatrix, die aangeeft in welk OLOD, via welke evaluatievorm, op welk niveau en hoe vaak de leerdoelen worden getoetst. Er worden ook checklists en rubrics gebruikt.

Het toetsbeleid zet ook in op nauwkeurige en objectieve resultaten van de toetsing. De **betrouwbaarheid van de toetsen** is gebaseerd op een mix van evaluatievormen en het inzetten van verschillende beoordelaars: meerdere docenten (vierogenprincipe), mentor, peers en zelfevaluatie.

De toetsen zijn **transparant** voor de student, omdat de docenten voor elk OLOD de gebruikte beoordelingsschalen en -instrumenten toelichten, soms met een proefexamen. De graduaatsstudenten in het panel uiten hun waardering voor het aanbod van proefexamens. De studenten worden ook geïnformeerd over de toetsing via de ECTS-fiches die rechtstreeks gelinkt zijn aan de opleidingsmatrix en de studie-informatiefiches van elk OLOD die nog meer gedetailleerde informatie bevatten, waaronder voorbeeldvragen en -opdrachten. De graduaatsstudenten in het panel zijn tevreden over de duidelijkheid van de ECTS-fiches.

De commissie waardeert het dat **toetsing een thema is in de professionalisering van docenten en mentoren** en in het lerend netwerk van interne en externe begeleiders van het werkplekieren. Omdat gedragsobservatie een belangrijke vorm is van toetsing, is er ook een opleiding op maat rond objectief observeren, waaraan zowel docenten als mentoren kunnen deelnemen.

De commissie heeft de indruk dat de opleiding oog heeft voor **de haalbaarheid van de toetsing**, met een evenwichtige spreiding in de tijd van de evaluatie van de drie blokken, tussentijdse formatieve en summatieve toetsing in de blokken en permanente evaluatie van de gemeenschappelijke as.

2.3.2 Toetsing van het eindniveau en portfolio

In het dossier wordt aangegeven dat er in de opleiding **twee belangrijke mijlpalen** zijn waarop de OLR's op eindniveau formeel worden getoetst: na het eerste blok werkplekieren waar bepaalde leerresultaten moeten verworven zijn in functie van wat volgt, en aan het einde van de opleiding. De commissie wil graag weten hoe en door wie dit precies gebeurt. In een van de niet-verplichte bijlagen is er sprake van een afstudeerwerk. Tijdens de gesprekken blijkt evenwel dat men daar niet voor kiest omdat daar in een opleiding van twee jaar te weinig ruimte voor is.

De opleiding benadrukt voor de beide mijlpalen het belang van het **portfolio**, dat de leidraad vormt in de evaluatie van de student in de gemeenschappelijke as in opleidingsjaar 1 en 2 en in alle OLOD's Werkplekieren. Het portfolio zal een duidelijke structuur hebben, met de OLR, de leerdoelen en rubrics. Het stelselmatig verwerven van de beoogde competenties wordt daar continu in beeld gebracht. Alle docenten kunnen het portfolio inzien en dragen er hun steentje toe bij voor hun OLOD. Dat levert een totaalbeeld van de student en geeft aan dat hij in verschillende contexten zijn praktijk kan uitvoeren met de juiste attitude. In die zin zal een

student nooit verbaasd zijn over zijn resultaten. Het portfolio is bovendien overdraagbaar naar de beroepssituatie, waar beroepservaring, levenslang leren en verdere attestering geregistreerd kunnen worden.

Wat betreft de evaluatie van het werkplekleren, wordt aangegeven dat er na de feedback van de mentor en de student zelf een **gesprek volgt van de docent met de mentor en de student**, waarna de docent de eindbeoordeling formuleert. De mentor op de werkplek geeft dus veel input bij de beoordeling, maar draagt er niet de eindverantwoordelijkheid voor. De docent geeft de quotering, wat de commissie een heldere regeling vindt.

Tijdens het inloopmoment aan het einde maken de verantwoordelijken nog duidelijker hoe bepaald wordt of een student wel of niet slaagt en welke score hij behaalt. Na het eerste blok werkplekleren moet de student alle doelstellingen behalen voor polyvalent technicus. Aan het einde van de opleiding gebeurt de eindevaluatie van de overige doelstellingen op eindniveau in het laatste blok werkplekleren en wordt nagegaan aan de hand van het portfolio dat alle evaluaties van de volledige opleiding bevat, of en in welke mate de student de leerdoelen heeft gerealiseerd.

Tijdens het inloopmoment wordt ook aangegeven dat docenten en werkveld zullen worden betrokken bij het opstellen van de **rubrics**, vertrekkende vanuit bestaande rubrics in o.m. de bacheloropleiding. Daarbij staat de formulering in observeerbaar gedrag centraal.

De studenten in het panel waarderen de **permanente evaluatie**, die volgens hen niet zozeer op cijfers gericht is, maar op bijsturing om de slaagkansen te verhogen en op het groeiproces. Er worden cijfers gegeven, maar belangrijker vinden de studenten na feedback te weten wat er goed is en wat er kan verbeteren, en dat in het portfolio vast te leggen. De commissie waardeert deze visie, maar adviseert om in de eindbeoordeling daaraan ook duidelijke scores toe te kennen.

De commissie vindt het positief dat studenten in hun portfolio ook bewijsstukken kunnen opnemen die aantonen dat ze een **hoger niveau of extra leerdoelen** behalen, bv. een klimattest bij de afstudeerrijsrichting Podiummechanica.

2.3.3 Toetsing van kennis

De commissie vindt het positief dat er veel aandacht is voor vaardigheden en attitudes, maar is bezorgd of de afgestudeerden over de nodige kennis zullen beschikken. Ze vraagt zich af waar bv. **de basisprincipes van elektriciteit** aan bod komen en hoe die kennis getoetst wordt. De potentiële docenten geven aan dat die kennis behoort tot de gemeenschappelijke stam die alle studenten krijgen. De docenten zullen daar ook oefeningen op laten maken en die kennis testen. Tijdens de eindmeting aan het einde van de opleiding wordt gekeken of de student in staat is de kennis toe te passen. Het gebruik van de technische kennis in de praktijk, in de context, is de ultieme toetssteen.

Ook tijdens het gesprek met de verantwoordelijken komt de vraag aan bod waarom **schriftelijke toetsing** weinig aan bod komt in de opleiding. Aangegeven wordt dat men niet wil toetsen of studenten kunnen schrijven. Vaak weten ze het wel, maar kunnen ze het niet op papier zetten. Kennis en vaardigheden maken deel uit van competenties en die worden getoetst in de praktijk. Daarmee heeft men al veel ervaring, zo wordt aangegeven. Het is ook logisch dat de toetsvormen congruent zijn met de werkvormen, die sterk praktijkgericht zijn. Tegelijk wordt benadrukt dat bv. de basiskennis van elektriciteit of veiligheid op een podium voor de opleiding zeer belangrijk is.

De commissie is evenwel niet helemaal overtuigd op dit punt en beveelt aan om na te gaan of de formele toetsing van de kennis van de student voldoende in de huidige plannen verankerd is.

2.3.4 Zelfevaluatie en peerevaluatie

In de groep van de docenten wordt aangegeven dat uit hun ervaring blijkt dat quoteringen van studenten voor zichzelf en voor elkaar ongeveer dezelfde resultaten opleveren als die van de docent.

De commissie is benieuwd naar de **ervaringen met zelfevaluatie** in het panel van de studenten. Ze geven aan dat ze frequent vragen moeten beantwoorden of tabellen en kolommen moeten aankruisen om meer zelfinzicht op te bouwen en verder te werken aan taken en projectopdrachten. Dit is interessant omdat het gebeurt in samenspraak met de docent, die continu evalueert op verschillende momenten, zo geven ze aan.

Sommige graduaatsstudenten uit het panel vinden **peerevaluatie** van groepswork niet interessant voor het hoger onderwijs. Het kan een manier zijn om bepaalde medestudenten te boycotten, ook al wordt dit vaak wel opgemerkt door de aanwezige docent.

De commissie is benieuwd of peerevaluaties een sterke rol spelen in de beoordeling van de student. Dit blijkt niet het geval te zijn, zo blijkt uit het inloopmoment aan het einde van het bezoek. Peerevaluatie gebeurt vooral op kleine schaal en wordt eerder als werkvorm beschouwd. Het is een manier om een activiteit gezamenlijk met de groep af te ronden, waarbij men ook elkaar evalueert. Dit hoeft niet mee te tellen in de tussentijdse of de eindevaluatie, zo wordt aangegeven. Men expliciteert nog eens duidelijk dat het gestructureerde portfolio in de opleiding centraal staat. De student moet bewust zijn van zijn te behalen doelstellingen tegen de twee mijlpalen. Als dat onvoldoende lukt bij de eerste mijlpaal, volgt er maatwerk voor de student (bv. extra werkplekieren) en/of wordt besproken of de student wel op zijn plaats zit in de studierichting. Worden de fundamentele competenties onvoldoende behaald aan het einde van de rit, zal de student niet geslaagd zijn en zijn diploma niet behalen, zo wordt expliciet aangegeven.

De commissie is benieuwd of de studenten een stevige **aansluiting ervaren tussen enerzijds het geleerde en de zelfevaluatie tijdens de opleiding en anderzijds de ervaring in de latere praktijk**. De alumni van Sabbattini geven aan dat de opleiding goed aansluit op de beroepspraktijk, onder meer in het communiceren met collega's en werkgevers, het automatisch oppikken van feedback, het meedraaien in een ploeg. Ze vinden het positief dat ze bij de stage werden behandeld als beginnende werknemer, wat een spontane groei stimuleert naar minder fouten maken.

2.3.5 Attestering

De vraag of de opleiding ook officiële attesten aflevert, bv. voor werken op hoogte, VCA-attest, rijden met een heftruck, komt tijdens de gesprekken verschillende keren aan bod omdat dit volgens de commissie een grote meerwaarde vormt voor toekomstige werkgevers.

Het is een onderwerp in de gespreksgroep met het werkveld, bv. het belang van een **attestering rond veiligheid**. Bij het inloopmoment aan het einde van het bezoek is het ook een thema van een korte powerpointpresentatie. Daaruit blijkt dat de nieuwe opleiding zich inschrijft in **het Europese ETTE-project**, een Europese veiligheidsopleiding voor podiummedewerkers met een bijbehorend veiligheidspaspoort. Deze opleiding is gebaseerd op tien ESCO-competenties in verband met basisveiligheid en ergonomie die elke medewerker die op het podium werkt, moet verwerven (bv. veilig werken op hoogte, VCA, BA4, BA5). Hiermee is de veiligheidsopleiding vertaald naar de sector op Europees niveau, zo wordt aangegeven. De commissie vindt het positief dat studenten zo over de grenzen heen aan de slag kunnen gaan.

Verder geeft de opleiding aan dat er nog wordt bekeken hoe **voor andere zaken attesten** in de opleiding geïntegreerd kunnen worden, bv. werken op hoogte, werken met vorklift, wat de commissie ook bijzonder waardeert.

Daarnaast wordt er gewezen op de meerwaarde van het voormalige **Provinciaal Veiligheidsinstituut Antwerpen**, dat geïntegreerd is in de AP Hogeschool en ook bij de nieuwe opleiding betrokken is, onder meer in verband met veiligheid van de werkomgeving. Bovendien kan de student ook **extra's verwerven naast het reguliere programma**, onder meer in verband met veiligheid en elektromechanische systemen.

2.3.6 Actieplan kwaliteit

Om de kwaliteit te borgen van het beoogde eindniveau, heeft de opleiding volgens de PDCA-systematiek een actieplan opgesteld met verantwoordelijken en een timing, in samenwerking met de stakeholders.

Het actieplan om de kwaliteit van het beoogde eindniveau te realiseren is goed doordacht, zo stelt de commissie vast. Er wordt een profiel opgesteld van instromende studenten via een jaarlijkse analyse, er is benchmarking met internationale partners en leerdoelen worden nog verder opgesplitst in kenniselementen, vaardigheden en attitudes. De commissie vindt het positief dat er ook in een kwantitatief opvolgsysteem voorzien is, dat het diplomarendement nagaat, bijhoudt waar de afgestudeerden terechtkomen (arbeidsmarkt of vervolgtraject PBA Audiovisuele kunsten). Op basis daarvan kan de opleiding waar nodig worden bijgestuurd.

De commissie is benieuwd wat er is geleerd uit de al gezette stappen van het actieplan kwaliteit (timing 20-21). De gesprekspartners geven aan dat het actieplan gestart is op het moment dat het dossier is ontwikkeld. In alle fasen is feedback gevraagd aan de stakeholders via focusgesprekken. De Erasmushogeschool Brussel is hier de coördinerende instelling.

De commissie wil tot slot graag weten hoe zal worden omgegaan met negatieve feedback over docenten. Aangegeven wordt dat daar snel kan worden geschakeld indien nodig. De ervaring in de graduaatsopleidingen leert evenwel dat daar nauw contact is tussen docenten en studenten en dat problemen snel door studenten worden aangekaart, bv. in focusgesprekken. Vroeger waren er ook bevragingen over docenten, maar daarmee is men gestopt en er wordt een nieuw systeem uitgewerkt. De regie van de beide instellingen loopt ongeveer parallel, wat de samenwerking op dit vlak vlot doet verlopen.

3 Oordeel

De commissie vindt dat de opleiding van graduaat in de podium- en eventtechnieken een geslaagd voorbeeld is van de samenwerking tussen twee hogescholen, die hun sterktes hebben samengelegd. Ze gelooft dat dit initiatief op graduaatsniveau een antwoord geeft op de behoeften van het werkveld, zowel in de wereld van kunst en cultuur als in de evenementensector en de toeleveringsbedrijven.

Het valt de commissie op dat de verantwoordelijken en de potentiële docenten zeer gedreven zijn voor de nieuwe opleiding. Hun visie is doorleefd. De mix van jonge dynamiek en rijpe ervaring is opvallend en oogt veelbelovend. De kracht van de potentiële docenten met wie de commissie kon spreken bestaat uit hun gepaste achtergrond en hun engagement voor studenten in de opleidingen waarin ze nu lesgeven.

De commissie vindt dat ook het panel van studenten, zowel Sabbattinistudenten en -alumni als graduaatsstudenten van beide hogescholen, een zeer sterke indruk maakt. Veel plannen voor de nieuwe opleiding hebben deze studenten in hun opleiding al beleefd. Ze slagen erin om goed te benoemen hoe het beoogde onderwijsconcept in de praktijk werkt en hoe er ook in hun opleiding aandacht is voor feedback, zelfreflectie en zelfsturing. Ze tonen ook het belang aan van het praktijkgerichte en het leren samenwerken in de opleiding. Ze geven helder aan hoe de studentenbegeleiding verloopt en wat het belang is van authentieke toetsen in een graduaatsopleiding. Opvallend is dat ze sterk geloven in zelfevaluatie en dat er een bijzonder negatieve opmerking valt over peerevaluatie. De Sabbattinistudenten en -alumni blijken ook interesse te hebben voor de nieuwe graduaatsopleiding om hun kennis nog meer diepgang te geven.

Heel wat thema's zijn duidelijker geworden tijdens de dialoog: omgaan met diversiteit van profielen bij de instroom, het programma, de werking van het gezelschapsmodel, zelfreflectie en zelfsturing van de student en het belang van coaching en het portfolio daarbij, het leren al doende, de omkadering en de professionalisering van alle betrokkenen (kerndocenten, gastdocenten, mentoren), de begeleiding op maat, de infrastructuur, de kosten voor de student, de impact van het actieplan kwaliteit. Ook het toetsbeleid is helderder geworden, met o.m. de ontwikkeling van rubrics, het belang van gedragsobservatie in lijn met het vooropgezette leren in de praktijk, de wijze waarop het gerealiseerde eindniveau van de student wordt getoetst en de kwestie van het behalen van bepaalde officiële attesten tijdens de opleiding, o.m. in verband met veiligheid.

Op het einde heeft de commissie nog vragen over de toetsing, de betrokkenheid van het brede werkveld inclusief evenementensector en het omgaan met de beoogde diverse instroom. Die punten worden tijdens het afsluitende inlooppmoment verder verhelderd. Een korte presentatie op voorstel van de opleiding levert nog extra gegevens aan over omkadering en attestering, waardoor het volledige beeld van de opleiding voor de commissie als een puzzel in elkaar begint te passen.

Toch heeft de commissie na afloop nog een aantal bezorgdheden: de formele evaluatie van de kennis van de studenten die in een graduaatsopleiding meer klemtoon verdient, de cijfermatige evaluatie van het behaalde eindniveau van de student, een voor docenten haalbare begeleiding van studenten, een verbreding van de contacten met het werkveld in de richting van de evenementensector en een haalbaar traject voor werkstudenten. Aansluitend daarbij heeft de commissie een aantal adviezen geformuleerd, die in de voorgaande rapportage en in de samenvatting vooraan zijn opgenomen.

Op het einde van de tweedaagse betreuren de verantwoordelijken dat de bezoeken niet live konden doorgaan wegens de verheviging van de coronapandemie, maar ze zijn desondanks tevreden over de aanpak van de commissie en de gesprekken die gevoerd zijn. Ze kijken ook uit naar het bezoek van een kleine delegatie van de commissie aan de campussen om de infrastructuur voor de opleiding te bekijken.

De gesprekspartners geven aan dat het bezoek hen veel heeft geleerd. Zo bv. beseft de opleiding nu dat ze in haar dossier sterk heeft gefocust op de theaterwereld en te weinig op de eventsector. Daar wil ze nog verder aan werken en er sterker en helder mee naar buiten komen. Die leerpunten liggen in de lijn van de aanbevelingen van de commissie.

Uit dit gesprek blijkt ook dat na het indienen van het dossier beslist is om de start van de opleiding uit te stellen van september 2022 naar september 2023. Zo kan een en ander nog verder worden uitgewerkt en is er meer tijd om de opleiding te profileren naar de studiekeuzer, wat moeilijk is tijdens de pandemie. De commissie heeft er alle vertrouwen in dat er zo de nodige tijd is om de geformuleerde werkpunten aan te pakken, de opleiding verder in de steigers te zetten en de informatie daarover helder en gericht te verspreiden naar toekomstige kandidaat-studenten, studenten en het werkveld van kunst en cultuur, eventsector en de toeleveringsbedrijven.

Op basis van het gevoerde onderzoek naar de potentiële kwaliteit van de opleiding grauaat in de podium- en eventtechnieken van AP Hogeschool Antwerpen en Erasmushogeschool Brussel beoordeelt de commissie de potentiële kwaliteit van de nieuwe opleiding als geheel als voldoende. De commissie brengt een positief advies uit aan de NVAO.

Bijlage 1: Administratieve gegevens van de instelling en de opleiding

Instelling	<ul style="list-style-type: none"> • Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen • Erasmushogeschool Brussel
Naam opleiding	Graduaat in de podium- en eventtechnieken
Niveau en oriëntatie	Niveau 5, graduaat
(Bijkomende) titel	Geen
(Delen van) studiegebied(en)	Muziek en podiumkunsten
Afstudeerrichtingen	<ul style="list-style-type: none"> • Geluid • Belichting • Beeld en Projectie • Podiummechanica
opleidingstrajecten voor werkstudenten, voltijds/deeltijds trajecten, dag-/avondonderwijs, onderscheiden vormen van diplomering	Geen
De vestiging(en) waar de opleiding wordt aangeboden	<ul style="list-style-type: none"> • Antwerpen • Brussel-Hoofdstad
Onderwijstaal	Nederlands
Studieomvang (in studiepunten)	120
Aansluitingsmogelijkheden en vervolgopleidingen	<p>Mits slagen voor de artistieke toelatingsproef is aansluiting mogelijk naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Professionele bachelor in de Audiovisuele Kunsten (Erasmushogeschool Brussel) • Professionele bachelor in de Audiovisuele Technieken (LUCA School of Arts) • Professionele bachelor in de Pop- en Rockmuziek (Hogeschool PXL)

Bijlage 2: Opleidings specifieke leerresultaten

Gemeenschappelijke stam

1. Verricht de werkzaamheden met aandacht voor eigen en andermans veiligheid, welzijn, duurzaamheid en de relevante reglementering.
2. Overlegt en communiceert adequaat met artiesten, collega's en andere betrokken actoren, rekening houdend met de specifieke context.
3. Werkt constructief samen met diverse betrokkenen in een interdisciplinaire, interculturele en/of internationale creatieve context.
4. Plant en coördineert de eigen werkzaamheden op efficiënte wijze en stuurt een beperkt team op de werkvloer aan.
5. Handelt vanuit algemene kennis in de betrokken technische vakgebieden bij de op- en afbouw van een voorstelling of event.
6. Lokaliseert, identificeert en verhelpt storingen aan installaties en apparatuur.
7. Beheert binnen het eigen vakgebied het materiaalbestand.
8. Bewaakt binnen het eigen vakgebied de kwaliteit van het eindresultaat.
9. Gaat flexibel om met veranderende omstandigheden, stressvolle situaties en hoge tijdsdruk.
10. Ontwikkelt de eigen kennis en vaardigheden en volgt de artistieke en technische ontwikkelingen binnen het vakgebied van nabij op.
11. Benut relevante professionele, zakelijke en marktgerichte vaardigheden om zich te handhaven als professional in de podium- en eventtechniek en documenteert de eigen uitgevoerde projecten.

Afstudeerrichting Geluid

12. Interpreteert de artistieke intenties en de specifieke context, vertaalt die naar een creatief-technisch geluidsplan en bereidt de nodige geluidsfragmenten voor.
13. Onderhoudt binnen het vakgebied geluid de relevante software, hardware en apparatuur.
14. Sluit de geluidsapparatuur en geluidstafel aan en programmeert de geluidsstanden.
15. Bedient in aanloop naar en tijdens de voorstelling de geluidstafel, in interactie met de artiesten en rekening houdend met de artistieke intenties.

Afstudeerrichting Belichting

12. Interpreteert de artistieke intenties en de specifieke context en vertaalt die naar een creatief-technisch lichtplan.
13. Onderhoudt binnen het vakgebied belichting de relevante software, hardware en apparatuur.
14. Sluit de lichtsystemen en de stuurtafel aan en programmeert de lichtstanden.
15. Bedient in aanloop naar en tijdens de voorstelling de lichtstuurtafel, in interactie met de artiesten en rekening houdend met de artistieke intenties.

Afstudeerrichting Beeld en projectie

12. Interpreteert de artistieke intenties en de specifieke context, vertaalt die naar een creatief-technisch beeldplan en bereidt de nodige beeldfragmenten voor.
13. Onderhoudt binnen het vakgebied beeld en projectie de relevante software, hardware en apparatuur.
14. Sluit de projectiesystemen en de stuurtafel aan en programmeert de beeldstanden.
15. Bedient in aanloop naar en tijdens de voorstelling de beeldapparatuur, in interactie met de artiesten en rekening houdend met de artistieke intenties.

Afstudeerrichting Podiummechanica

12. Interpreteert de artistieke intenties en de specifieke context en vertaalt die naar een creatief-technisch plan van de podiummechanica.

13. Onderhoudt binnen het vakgebied podiummechanica de relevante software, hardware en apparatuur.
14. Sluit de bewegingssystemen en de stuurtafel aan en programmeert bewegingen.
15. Bedient in aanloop naar en tijdens de voorstelling de stuurconsole voor geautomatiseerde mechanica, in interactie met de artiesten en rekening houdend met de artistieke intenties.

Bijlage 3: Samenstelling van de commissie

De beoordeling is gebeurd door een commissie van deskundigen aangesteld en getraind door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

Bart Derolez (*voorzitter*), opleidingshoofd eventmanagement Vives;

Eddy Westerbeek (*commissielid*), tot september 2021 artistiek leider van de opleidingen Design & Technologie en Technische Productie (Associate Degree) aan de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten;

Tom Bilsen (*commissielid*), operationeel directeur Stageco, voorzitter raad van bestuur BESA, vice-president EVENT Confederation;

Eline Quintens (*commissielid*), student graduaat in de juridisch-administratieve ondersteuning, HoGent.

De commissie werd bijgestaan door:

- **Lien Beyls** (procescoördinator), beleidsmedewerker NVAO;
- **Bea Bossaerts** (extern secretaris), freelanceredacteur.

Alle commissieleden hebben de deontologische code van de NVAO ondertekend.

Bijlage 4: Programma voor de dialoog met de opleiding

Bezoekschema TNO Graduaat in de Podium- & Eventtechnieken (AP / EhB)

DAG 1: 30/11/2021	
Timing	Activiteit
14-15 u	Vorbereidend gesprek van de commissie
15u-16u	Gesprek 1: opleidingsverantwoordelijken, onderwijs- en KZ-beleid Panelleden: <ul style="list-style-type: none">- opleidingshoofd- directeur Royal Institute for Theatre, Cinema en Sound (RITCS)- hoofd Koninklijk Conservatorium Antwerpen (KCA)- adviseur kwaliteits- en curriculumontwikkeling AP- adviseur onderwijsontwikkeling EhB
16u-16u30	Nabespreking gesprek 1
16u30-17u30	Gesprek 2: werkveld Panelleden afgevaardigd uit: <ul style="list-style-type: none">- Sociaal Fonds voor de Podiumkunsten- De Munt / La Monnaie, SARC, STEPP- deSingel- KunstenfestivaldesArts
17u30-18u00	Nabespreking gesprek 2
18u	Einde dag 1

DAG 2: 1/12/2021

Timing	Activiteit
10u-11u	Gesprek 3: docenten Panelleden: <ul style="list-style-type: none">- opleidingshoofd- docent – polyvalent- 2 docenten – focus mechanica- docent – focus licht- docent – focus geluid
11u-11u30	Nabespreking gesprek 3
11u30-12u30	Gesprek 4: studenten <ul style="list-style-type: none">- 2 alumni Sabbattini- huidige student Sabbattini- huidige graduaatsstudent Elektromechanische Systemen EhB- huidige graduaatsstudent Elektromechanische Systemen EhB- huidige graduaatsstudente Sociaal-cultureel werk AP
12u30-13u30	Nabespreking gesprek 4 + lunchpauze
13u30-14u	Vrij inloopmoment
14u-15u	Commissieoverleg
15u-15u30	Wederzijdse reflecties over de gesprekken
15u30	Einde bezoek

DAG 3: 15/12/2021

Delegatie van de commissie aan de infrastructuur: Bart Derolez, voorzitter en Lien Beyls, procescoördinator

Bijlage 5: Verantwoording

De beoordeling werd uitgevoerd aan de hand van het *“Beoordelingskader Toets Nieuwe Opleiding op maat van de eigen regie”* van juni 2020, zoals bekrachtigd door de Vlaamse regering op 27 november 2020.

Nadat de aanvraag ingediend door de instelling ontvankelijk werd verklaard, heeft de NVAO een commissie samengesteld; de opleiding (instelling) werd hierbij betrokken. Deze commissie werd goedgekeurd door het dagelijks bestuur van de NVAO. De instelling tekende geen bezwaar aan tegen de commissie.

De commissie heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. Voorafgaand aan een voorbereidend overleg heeft elk commissielid de eerste indrukken opgemaakt en werden prioritaire vragen opgesteld.

Tijdens de voorbereidende werkzaamheden heeft de commissie verder alle verkregen informatie besproken en heeft zij tevens de dialoog met de instelling en de opleiding voorbereid.

Aan de hand van NVAO's Waarderende Aanpak heeft de commissie zich tijdens de dialoog verder verdiept in de context van de opleiding en op basis daarvan een onderzoek gevoerd naar de potentiële kwaliteit van de opleiding.

Tijdens de afrondende werkzaamheden heeft de commissie alle verkregen informatie besproken en vertaald naar een holistisch oordeel. De commissie heeft dit eindoordeel in volledige onafhankelijkheid genomen.

Het totaal aan beschikbare gegevens is verwerkt tot een ontwerp van beoordelingsrapport. Eens alle commissieleden hadden ingestemd met de inhoud van het beoordelingsrapport, heeft de voorzitter van de commissie het beoordelingsrapport vastgesteld. Het door de voorzitter vastgestelde beoordelingsrapport werd aan de NVAO bezorgd.

Bijlage 6: Overzicht van het bestudeerde materiaal

Informatiedossier opleiding

- Informatiedossier opleiding

Verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- Verplichte bijlage 1: basisgegevens over instellingen en opleiding
- Verplichte bijlage 2: domeinspecifieke leerresultaten
- Verplichte bijlage 3: overeenkomstige opleidingen Vlaams hoger onderwijs
- Verplichte bijlage 4: schematisch overzicht curriculum
- Verplichte bijlage 5: inhoudsbeschrijving / ECTS-fiches
- Verplichte bijlage 6: beschrijving personeel
- Verplichte bijlage 7: overzicht contacten werkveld

Niet-verplichte bijlagen bij het informatiedossier

- Niet-verplichte bijlage 1: samenwerking AP-EhB
- Niet-verplichte bijlage 2: actieplan kwaliteitszorg
- Niet-verplichte bijlage 3: van DLR's naar OLR's
- Niet-verplichte bijlage 4: opleidingsmatrix
- Niet-verplichte bijlage 5: beschrijving werk- en evaluatievormen
- Niet-verplichte bijlage 6: beschrijving infrastructuur
- Niet-verplichte bijlage 7: schematische weergave persoonlijk opleidingsportfolio

Overzicht documenten elektronisch ter inzage

- Macrodoelmatigheidsdossier
- Verslagen focusgesprekken werkveld
- Verslag focusgesprek onderwijs
- Verslag focusgesprek internationale partners
- Didactisch concept EhB
- Visie op onderwijs in AP
- Visietekst werkplekieren EhB
- Nota werkplekieren in de graduaat AP
- Kwaliteitscriteria werkplekken (werkplekscan)
- Vervolgtraject naar PBA Audiovisuele Kunsten
- Goedkeuring samenwerkingsprincipes EhB-AP
- Miro-bord (doorontwikkeling curriculum)
- Inspiratie voor de evaluatie van het werkplekieren
- Stagetool ontwikkeld in het Cue-One-Go-project
- Handleiding bij die stagetool Nee (nieuwe documenten)
- Samenstelling en werking van de bestuurs- en opleidingscommissie PET

Documenten beschikbaar gesteld tijdens de dialoog

- Power point: attestering en omkadering

